

Ladislav HEJDÁNEK

* 10. 5. 1927, Praha

Ladislav Hejdánek je jedním z nemnoha současných českých filosofů, kteří přicházejí s vlastním systematickým filosofickým podnikem. Ohnisko své práce sám ve zpětném pohledu vidí v promyšlení pojetí pravdy vzešlého z izraelské prorocké tradice (interpretované dále v křesťanství). Filosofii tak Hejdánek chápe jako soustavnou reflexi, která je zároveň službou pravdě. Pravda přitom pro něj není shodou výpovědi s realitou, ale oslovující výzvou, na niž má člověk svým životem reagovat.

Velkým Hejdánkovým tématem je tzv. zpředmětnující povaha myšlení, která má být v evropské filosofii přítomna již od antického Řecka. Přesnost tohoto předmětného myšlení, která mj. umožnila rozvoj vědy a techniky, je podle Hejdánka umožněna konstruováním nečasových myšlenkových modelů („intencionálních předmětů“). Proti nim chce Hejdánek postavit myšlenkový model události dějící se v čase. Na něm založené „nepředmětné myšlení“ by mělo být nadále schopno přesné pojmové práce, která již ale povede k adekvátnějšímu mínění skutečnosti. To má zahrnout i pozornost pro budoucí skutečnosti, které teprve nastávají (v tom smyslu Hejdánek mluví o „méontologii“ jako disciplíně zabývající se nejsoucím).

Za svého nejvýznamnějšího učitele pokládá E. Rádla, z českých filosofů byl dále ovlivněn T. G. Masarykem, J. L. Hromádkou, J. B. Kozákem a J. Patočkou. Z dalších myslitelů na něj měli vliv E. Husserl v tematizaci intencionality vědomí a „intencionálních předmětů“, A. N. Whitehead v procesuálním pojetí dění v univerzu, K. Jaspers v tázání se po možnosti nepředmětného myšlení. Z teologických autorů jej inspirovali D. Bonhoeffer s nenáboženskou interpretací křesťanství, P. Teilhard de Chardin s pojetím skutečností jako „přirozených jednotek“ nebo G. Ebeling s myšlenkou víry jako absolutní skutečnosti, která (u Ježíše) není vírou „v něco“, ale připraveností prakticky jednat.

Hejdánek po maturitě na reálném gymnáziu (1946) studoval nejprve na Přírodovědecké fakultě UK matematiku. Později přestoupil na Filosofickou fakultu UK a studium filosofie (a sociologie jako vedlejšího oboru) zakončil disertací *Pojetí pravdy a některé jeho ontologické předpoklady* (1952). Jako nemarxista nemohl většinu života pracovat ve svém oboru. V 50. letech byl zaměstnán nejprve jako kopáč a betonář, po návratu z vojenské služby jako dokumentátor v lékařském výzkumu (1956–68). V letech 1968–71 působil ve Filosofickém ústavu ČSAV. Poté pracoval jako noční vrátný, hlídač, topič a nakonec (v částečné invaliditě) jako skladník. Po změně režimu v roce 1989 přednášel na Filosofické fakultě UK (do r. 1996) a Evangelické teologické fakultě UK (do r. 2007). Habili-

toval se na teologické fakultě (1990), řádným profesorem byl jmenován na filosofické fakultě (1992).

Jako student se výrazně podílel na činnosti křesťanského sdružení Akademická YMCA. Od konce 50. let se ve společnosti evangelických farářů účastnil reformního hnutí Nová orientace, které usilovalo v poměrech vůči křesťanství nevstřícných o občanskou interpretaci evangelia. V 60. letech spolupůsobil při vydávání kulturně-teoretického časopisu *Tvář* (mj. s Václavem Havlem). Podílel se na vystoupení Charty 77 doporučením, aby se iniciativa právně opřela o mezinárodní pakty o lidských a občanských právech, a v letech 1977–78 a 1979 působil jako její mluvčí. Na tehdejší politickou a občanskou situaci reagoval téměř po čtyři roky ve svých „Dopisech příteli“. Od přelomu 60. a 70. let organizoval soukromé filosofické semináře, v letech 1980–89 s týdenní pravidelností a s častou účastí zahraničních hostů. V samizdatu vydával časopis *Reflexe* a knižnici Oikúmené; na tyto aktivity navázalo po r. 1989 nakladatelství OIKOYMENH.

Roku 1987 Hejdánek obdržel čestný doktorát od amsterodamské univerzity, roku 1992 francouzský řád Rytíř umění a písemnictví, roku 1995 řád T. G. Masaryka III. třídy, roku 2010 čestný doktorát Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem. S manželkou Hedou (roz. Kofránkovou) má čtyři dcery; v současnosti žije jako důchodce v Písku.

Knižní publikace:

Filosofie a víra (1991¹, 1999²)

Dopisy příteli (první ročník, 1993); italsky: *Lettere a un amico* (první ročník, 1979); německy: *Wahrheit und Widerstand. Prager Briefe* (výbor ze všech čtyř ročníků, 1988)

Nepředmětnost v myšlení a ve skutečnosti (1997)

Havel je uhlík. Filosof a politická odpovědnost (2009)

Setkání a odstup (2010)

Úvod do filosofování (2012)

Co je dnes zapotřebí. Výbor z Myšlenkových deníků z let 1988–1989 (2012)

O umění (2014)

Václav Dostál